

Stanisław Koziej

PROBLEMY GLOBALNE

**(w bezpieczeństwie międzynarodowym
XX i XXI wieku)**

ISTOTA I EWOLUCJA GLOBALIZACJI

POJĘCIE GLOBALIZACJI

- **Termin pojawił się i wszedł do nauki i praktyki w latach 60. ub. wieku**
- **Był i jest różnie rozumiany, ma wiele znaczeń i definicji, do dzisiaj nie jest jednoznacznie zdefiniowany:**
 - **od najszerszego, utożsamiającego globalizację w ogóle z rozwojem (ekspansywnym) ludzkości, zasiedlaniem kolejnych części globu**
 - **do wąskiego, traktującego globalizację jako powstawanie i rozwój powiązanych ze sobą podmiotów i przedsięwzięć o zasięgu ogólnościwiatowym [przyjmujemy to węższe rozumienie globalizacji w naszym wykładzie]**

ISTOTA GLOBALIZACJI

- **Globalizacja** – to obiektywny proces powstawania, rozwoju i umacniania się systemów (podmiotów złożonych), zjawisk i procesów o zasięgu ogólnoświatowym (czyli globalnym)
- W praktyce jest to megaproces zastępowania autonomiczności podmiotów (osób, społeczności, państw, organizacji itp.) ich integracją w skali globalnej, to proces przechodzenia od podziału do integralności globalnej, od luźnego zbioru elementów do całościowego systemu światowego

GENEZA I EWOLUCJA (ETAPY) GLOBALIZACJI

Praktyka (rzeczywistość) globalizacyjna istniała oczywiście dużo wcześniej niż pojawił się sam termin, choć nie był tak nazywana

- **Wielkie odkrycia (okrażenie kuli ziemskiej przez Magellana; pierwsze praktyczne przedsięwzięcie globalne) i kolonizacja (zasiedlanie nowych terytoriów)**
- **Rewolucja przemysłowa i eksploatacja ekonomiczna kolonii (Imperium brytyjskie: pierwszy podmiot globalny)**
- **Normowanie prawne i instytucjonalizacja (organizacje międzynarodowe) życia globalnego (w tym handlu, bezpieczeństwa...)**
- **Rewolucja informacyjna – jako siła napędowa współczesnej globalizacji**

Dwukierunkowość globalizacji: generuje szanse i ryzyka

- **Upowszechnianie bogactwa i biedy, wiedzy i analfabetyzmu, siły i słabości, starzenia się i młodości generacyjnej, zysków i strat...**
- **Pytanie - co na danym etapie globalizacji większe, który zwrot w wektorze jest silniejszy?**

WYMIARY (DZIEDZINY) GLOBALIZACJI

- **Polityczny** (władza, organizacja, kooperacja, rywalizacja...)
- **Ekonomiczny** (gospodarka, energia, handel, technologie, środowisko...)
- **Spółeczno-kulturowy** (informacja, idee, wiedza, kultura, wolności... **uwaga wpływ: sztucznej inteligencji i biotechnologii???**)
- **Bezpieczeństwa** (przetrwanie oraz swoboda realizacji interesów i celów....)

GLOBALIZACJA BEZPIECZEŃSTWA

ISTOTA GLOBALIZACJI BEZPIECZEŃSTWA

- **GLOBALNE/ZGLOBALIZOWANE BEZPIECZEŃSTWO** – to zjawiska i procesy bezpieczeństwa dotyczące całej ludzkości, obejmujące w różny sposób całą kulę ziemską, angażujące decydujących graczy na arenie światowej i większość innych podmiotów (w tym organizacji) międzynarodowych
- **Kontekst obiektywny i celowościowy**
- **Wojny światowe XX wieku – pierwsze przykłady zglobalizowanych problemów bezpieczeństwa**

WOJNY ŚWIATOWE XX WIEKU

I wojna światowa: **Ententa** i **państwa centralne**

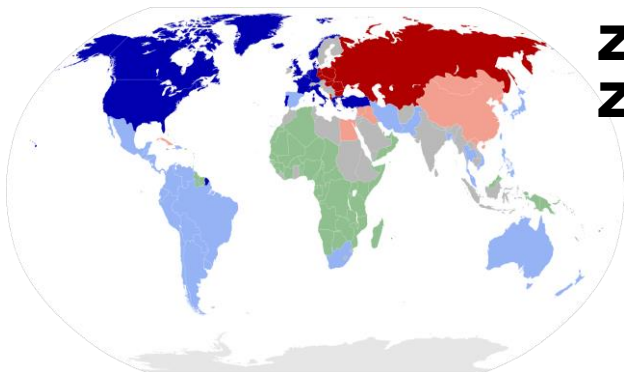
- Wzrost potęgi Niemiec: hegemon kontynentalny chciał zostać światowym, nacjonalizmy...
- Zaczęła się od incydentu - **zamach w Sarajewie**
- Masowe straty – 15 mln, wojna okopowa
- Upadek trzech mocarstw europejskich
- Włączenie się USA w sprawy Europy

II wojna światowa: „**państwa osi**” i **alianci**

- Słabość Ligi Narodów, ideologie faszyzmu i komunizmu
- Rewizjonizm powersalski w Niemczech; bezwład polityczny Europy – Monachium, pakt Hitler-Stalin
- Straty 70-80 mln, wojna lotniczo-pancerna
- Udział USA, **pojałtański ład międzynarodowy** po wojnie

Zimna wojna: **NATO** i inni sojusznicy USA oraz **UW** i inni sojusznicy ZSRR

- Niezbrojny, poniżej progu wojny, ciąg dalszy IIWS
- **Broń jądrowa!**, wyścig zbrojeń, odstraszenie, kryzys kubański
- Klęska społeczno-ekonomiczna, upadek ZSRR, rozpad świata dwubiegunowego

OKRES POZIMNOWOJENNY: główne megatrendy zmian globalnego środowiska bezpieczeństwa

- **Globalizacja i rewolucja informacyjna - środowisko GLOBINFO** – zglobalizowane i uinformacyjnione, **sieciowe**
- **Rewolucja polityczna – asymetryzacja środowiska - rozpad symetrycznego świata dwubiegunowego i erupcja asymetrycznych relacji bezpieczeństwa nuklearnego i konwencjonalnego**
- **Rewolucja strukturalna - podmioty niepaństwowe (pozytywne i negatywne), państwa problemowe (zbójce i upadłe), mocarstwa „wschodzące”**

Generalne skutki „GLOBINFO” dla środowiska bezpieczeństwa

- Zwiększa **szanse** współdziałania międzynarodowego na polu bezpieczeństwa
- Rodzi dodatkowe **wyzwania** mobilizujące do wysiłków na rzecz bezpieczeństwa
- Stwarza dodatkowe **ryzyka** związane z szerszą aktywnością zewnętrzną
- Zmniejsza **groźbę** wojny globalnej
- Umieędzynarodawia **konflikty i kryzysy** wewnętrzne i lokalne

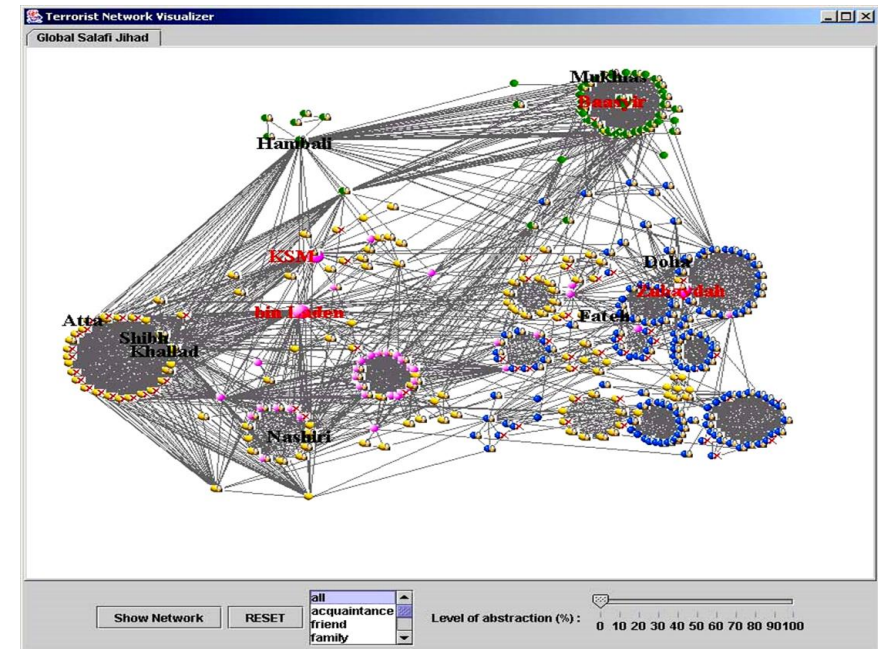
WSPÓŁCZESNE GLOBALNE PROBLEMY BEZPIECZEŃSTWA

A. Wyzwania i ryzyka pozapaństwowe

Zagrożenia asymetryczne: terroryzm globalny

- **Globalizacja i uinformacyjnienie terroryzmu – globalna sieć terrorystyczna**
- **Taktyka terroryzmu samobójczego**
- **Cyberterroryzm**
- **Powiązania z przestępczością międzynarodową (problem tzw. „państw upadłych”!)**
- **Terroryzm masowego rażenia: superterroryzm!!!**

Globalna sieć terrorystyczna: nowe, asymetryczne mocarstwo światowe ery informacyjnej???

Proliferacja BMR

- **Globalizacja proliferacji: II era nuklearna (asymetryczna)**
- **Nowi dysponenci państwowi – tzw. „państwa zbójckie”:**
 - **Korea Płn.**
 - **Iran?**
- **Ewentualni dysponenci pozapaństwowi:**
 - **grupy terrorystyczne,**
 - **grupy przestępcze**
- **BJ a nowe technologie (konwencjonalna globalna broń precyzyjna, broń hipersoniczna, antyrakiety, cyber-, sztuczna inteligencja...)**

Zagrożenia i wyzwania cyber-informacyjne

▪ Zagrożenia i wyzwania informacyjne

- operacje (dywersje) informacyjne (internet, media klasyczne, media społecznościowe: dezinformacja)
- zwiększenie roli opinii publicznej w rozstrzyganiu kwestii bezpieczeństwa *(dobrze to czy źle?)*

▪ Cyberzagrożenia

- **Cyberinterwencje/cyberszpiegostwo** w ramach wojny politycznej
- **Cyberwojny**: rewolucja informacyjna w wojskowości
 - Zbieranie informacji (wywiad, media, internet...) - sensory
 - Przetwarzanie (analiza, ocena, wytwarzanie wiedzy) informacji - komputery
 - Przesyłanie informacji (łączność, media, opinia publiczna) – środki komunikacji
 - Operacje informacyjne i ochrona informacji (dywersja, maskowanie, zakłócanie, fortel, propaganda, trolling, niszczenie środków informacyjnych, obrona itp.) – środki kierowania i walki informacyjnej

Wyzwania i ryzyka cywilizacyjne

- **CZŁOWIEK**: demografia (starzenie się rozwiniętych społeczeństw, bomba populacyjna, migracje, dewiacje społeczne, pandemie – przykład koronawirusa...)
- **NARZĘDZIA**: ryzyka rewolucji technologicznej (cyberzagrożenia, sztuczna inteligencja, biotechnologie...)
- **ŚRODOWISKO NATURALNE**: degradacja środowiska naturalnego (skażenie środowiska, zagrożenia klimatyczne, deficyt wody ...),
- **KOSMOS**: pozanarodowy, bez broni, przestrzeń informacji... „gwiazdne wojny” ...

B. Zagrożenia międzypaństwowe

NOWA ZIMNA WOJNA MIĘDZY ROSJĄ I ZACHODEM W PORÓWNANIU Z ZIMNĄ WOJNĄ XX WIEKU: stopnie eskalacji

*Twórcą terminu „political warfare” jest G.F. Kennan (1948 r.)

Neozimnowojenne zagrożenia ze strony Rosji

Doktryna wojny politycznej (**political warfare**) - presji polityczno-strategicznej

- **Wojna polityczna - presja polityczno-strategiczna:**
 - **Coercive diplomacy**
 - **Operacje szpiegowskie**
 - **Dywersja informacyjna, w tym cyberdywersja**
 - **Sankcje ekonomiczne**
 - **Dyslokacja i modernizacja SZ**
 - **Manewry wojskowe**
 - **Prowokacyjne incydenty wojskowe**
 - **Proxy wars**

Doktryna skrytej interwencji zbrojnej (agresji podprogowej)

- Skryta interwencja/agresja podprogowa:
 - Uruchamianie/wykorzystywanie wewnętrznych sił antypaństwowych przez służby specjalne
 - Operacje cyberdywersji
 - Skryte (pod przykryciem) użycie wojsk specjalnych/specnazu
 - Osłona interwencji szantażem otwartego konfliktu zbrojnego („**kułak konwencjonalny**” - duże zgrupowanie wojsk rozwinięte np. w ramach **ćwiczeń typu ZAPAD** w pobliżu granic NATO)
 - **Uwaga: sytuacja trudnokonsensusowa w NATO/UE**

Doktryna agresji ograniczonej

- Agresja otwarta – ograniczona:
 - Przejście od agresji skrytej do otwartej
 - Selektywne uderzenia raketowo-lotnicze
 - Błyskawiczna operacja aterytorialna (rajd, operacja desantowa)
 - Agresja terytorialna o ograniczonym rozmachu (celach, skali, terytorium...)
 - „Parasol” taktycznej broni jądrowej (doktryna deeskalacji nuklearnej i ... ostrzegawcze uderzenie jądrowe)

Wojna na pełną skalę

- Agresja na pełną skalę
 - Wariant bardzo mało prawdopodobny – jak w czasie I zimnej wojny
 - Wyrwanie się spod kontroli agresji ograniczonej
 - Błąd ludzki/technologiczny
 - Cyberdywersja strony trzeciej w systemie kierowania bronią raketowo-nuklearną
 - **MAD: Mutual Assured Destruction (zasada wzajemnego gwarantowanego zniszczenia) – jako bezpiecznik**

Możliwe scenariusze relacji Rosja - NATO

```
graph TD; A[Możliwe scenariusze relacji Rosja - NATO] --> B[Zimna wojna]; A --> C[Chłodny pokój]; A --> D[Wojna gorąca];
```

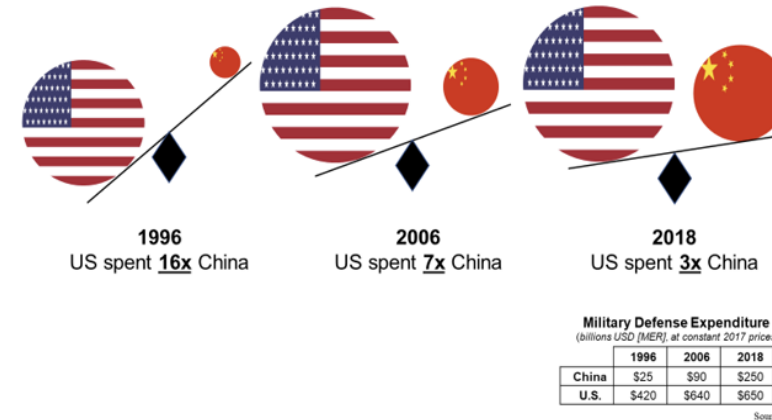
Zimna wojna

**Chłodny
pokój**

**Wojna
gorąca**

Ryzyko globalnego konfliktu hegemonicznego USA - Chiny

- **USA – Chiny: pretendencja goni hegemonia: „Pułapka Tukidydesa”?**

- **„Pułapka Tukidydesa”:**
 - **Obszary konfrontacji: „wojna handlowa” (cła) – rywalizacja technologiczna (Huwei, 5G, cyberszpiegostwo...), sprzeczności polityczne (Tajwan, Morze Południowochińskie...)**
 - **ryzyko zimnej wojny – TAK;**
 - **wybuch wojny gorącej: ograniczonej – być może, na pełną skalę – raczej NIE.**

Dziękuję😊

Pytania?

*Zapraszam
też na:*

www.koziej.pl
[@SKoziej](https://www.instagram.com/skoziej)